

Llegenda El mosso de Cerdanyà

Gironella

Ubicació

Comarca: Berguedà

Coordenades:

Latitud: 42.03376

Longitud: 1.88258

UTM Est (X): 407506

UTM Nord (Y): 4654129

Classificació

Número de fitxa 08092-200

Àmbit: Patrimoni immaterial

Tipologia Tradició oral

Estat de conservació Bo

Protecció Inexistent

Accés Fàcil

Ús actual: Simbòlic

Titularitat Pública

Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Data de registre de la fitxa: dt., 26/06/2018 - 02:00

Descripció

La llegenda, que ha estat recopilada i adaptada per Albert Rumbo, diu així: "una vegada, a la casa de Cerdanyà de Sagàs buscaven un mosso. Assabentat del fet, un dia hi va anar un xicot per demanar si el volien llogar, doncs s'havia discutit amb el majordom de la fàbrica on treballava i havia plegat. El noi, que era decidit, treballador i enèrgic, ben aviat va convèncer als seus nous amos.

Al cap de poc temps, el noi va conèixer una noia de Can Gironella. La seva amistat era molt bona, i ben aviat, aquesta es va convertir en festeig. Els dies feiners, quan el noi acabava el jornal anava a festejar. Aquest fet va caure malament a algun altre xicot que, pel què sembla, també era pretendent de la noia. Un dia, quan el noi anava a festejar, es va trobar un veí amb el qual van fer petar la xerrada. Aquest darrer,

veient la pressa del xicot, li va preguntar on anava, i el Mosso de Cerdanyà li respongué que se n'anava a festejar, doncs feia dies que per culpa de la feina no havia pogut veure la seva xicota i ja se'n frissava. El veí li va recomanar que no plegués tard, i que era preferible que a posta de sol ja tornés a ser a casa. El Mosso de Cerdanyà li respongué que ja tenia edat per plegar quan ell cregués oportú i que no entenia perquè li feia aquella recomanació. El veí li digué que ho feia pel seu bé, perquè no volia que li passés res, i li va recordar que, com bé sabia, la noia tenia un altre pretendent al qual el molestava, i molt, el seu festeig. El Mosso de Cerdanyà li va respondre que no patís, que ell no en tenia pas de por, i que per si de cas, portava com sempre el revòlver a la butxaca i que el tenia ben carregat de munició. En sentir això, el veí el va advertir que si les seves sospites eren certes de ben poc li serviria el revòlver, i li va recordar que de dies per festejar en quedaven molts, i que de vida, en canvi, només en tenia una. I dit això, els dos homes es va acomiadar. Resulta que el noi anava a festejar a Gironella, on vivien els seus pares i la seva germana i on la seva xicota passava les nits, a casa d'uns parents, perquè treballava a la fàbrica al torn del matí. El Mosso de Cerdanyà no va fer cas de les recomanacions del seu veí i, si diferència hi havia, encara va plegar més tard de festejar que els altres dies. Quan ja va ser un bon tros fora del poble i es va tornar a encaminar cap a Sagàs, va veure una forma estranya al mig del bosc. Enmig de la foscor, el xicot no podia distingir què era. Així que, poc a poc, el noi s'hi va anar atansant, i quan ja va tenir la misteriosa forma a una distància que ell considerava que hi podia arribar amb un tret, va mirar d'endevinar de què es tractava. La silueta en qüestió tenia forma de persona, però enmig de la foscor no acabava d'identificar de qui o de què es tractava. Així les coses, el noi li va preguntar qui era i què hi feia allà al mig palplantat. La misteriosa forma ni es va moure ni va respondre, motiu pel qual el mosso, que no tenia por, es va començar a posar un xic nerviós. Fou aleshores quan advertí l'estranya silueta que si no responia dispararia a matar. La resposta de la forma fou la mateixa, ni un sol gest ni un sol mot, la qual cosa va acabar d'atemorir el xicot. Amb la por que li amarava els ossos, el Mosso de Cerdanyà va treure el revòlver i va començar a disparar contra la misteriosa silueta fins a buidar totalment el carregador. En acabar, però, l'estanya forma continuava igualment immòbil al mig del pas. (Segueix a observacions)

Observacions:

(Continuació) El noi es va pensar que es tractava d'un fantasma i que els trets no li havien fet cap mena d'efecte, motiu pel qual es va espantar molt i arrencà a córrer una altra vegada en direcció a Gironella, cap a casa dels seus pares. Com que no els volia despertar, va trucar a la finestra de l'habitació de la seva germana, i aquesta el va deixar entrar. La germana, en veure'l tan desesperat i amb la cara com desfigurada de l'ensurt, li va demanar que li passava, i el noi li contà tot seguit el seu malencontre. Li va explicar, però, amb molts treballs, ja que amb prou feines podia parlar, doncs li resultava molt difícil d'articular les paraules. Just quan va acabar d'explicar el seu relat, el noi es va quedar sense veu i va restar mut per sempre més. Hom deia que de l'ensurt se li havien glaçat les sangs. Quan els seus coneguts ho van saber, van començar a indagar per tal de saber què li havia passat, i al final van acabar creient que tot plegat havia estat culpa del majordom de la fàbrica que no volia que festegés amb la seva xicota. Resulta que aquest havia anat a veure una Bruixa per tal d'apartar el pretendent de la noia i tenir el camí lliure."

En relació a la llegenda, Albert Rumbo comenta que "malgrat tractar-se d'un relat força extens i desenvolupat, la llegenda sembla presentar-se'ns inacabada, doncs no se'ns explica si el majordom rep cap càstig, si la parella acaba junta... Malgrat el fet que aparegui una Bruixa com a possible causant de l'aparició que tan afecta el Mosso, hem cregut millor situar aquesta llegenda a l'actual categoria temàtica, D'Apareguts i Ànimes en pena, que no pas a la De Bruixes i Bruixots, doncs considerem que en el desenvolupament del relat hi prima el fet de l'aparició per sobre de la circumstància de qui l'ha provocat.

Ignorem si aquest relat pot partir d'un esdeveniment real o no, però en qualsevol cas, si és així, caldria situar el naixement de la història, amb tota probabilitat, a la segona meitat del segle XIX, doncs així ens ho fan pressuposar les constats referències que hi trobem a la industrialització de la nostra comarca."

El text de la descripció de la llegenda i les dades complementàries han estat facilitades per l'arxiver i estudiós de la cultura popular, Albert Rumbo, a partir del recull de llegendes realitzat pel mateix autor.

Bibliografia

RUMBO, Albert: Recull de llegendes berguedanes. (Treball inèdit, pendent d'edició)